

ЈЕДАНАЕСТИ ОКТОБАР, МЕЂУНАРОДНИ ДАН ДЕВОЈЧИЦА

Моћ образовања

Уједињене нације су 11. октобар посветиле промовисању права девојчица широм планете и повећању свести о неравноправности с којом се суочавају само зато што су девојчице. Образовањем се пробија зачарани круг обесправљености

Ја ћу родити, бићу директорка, модна креаторка, авијатичарка, самостална и слободна, победићу на кросу, бићу све што мушкарци не могу, следићу своје снове, могу свашта, завршићу факултет, желела бих да допринесем чишћењу животне средине... Ово су само неке од жеља које су девојчице и девојке дописивале испод почетне реченице „Ја сам девојчица и ја ћу... и ја могу...“ у акцији коју је организовао Центар за девојке из Ниша поводом Међународног дана девојчица.

Овај датум се обележава од 2011. кад су Уједињене нације одлучиле да 11. октобар постане Међународни дан девојчица, који је намењен промовисању њихових права и повећању свести о неравноправности, с којом се суочавају само зато што су девојчице.

Широм света и овог октобра указивало се на угрожавање права девојчица у многим областима, попут доступности образовања, здравствене заштите, сексуалног и репродуктивног здравља, законских права и заштите од дискриминације, насиља и уговорених бракова. По први пут у Србији овај Дан истовремено су обележиле организације које се баве управо правима девојака – поред Центра за девојке из Ниша били су активни и Алтернативни центар за девојке из Крушевца, Жене за мир из Лесковца и Центар за едукацију и саветовање „Каталиста“ из Београда.

Дан девојчица био је и својеврсна прилика за преиспитивање њиховог положаја у Србији. Заменица заштитника грађана за права детета и родну равноправност Гордана Стевановић указала је на неједнак положај и посебне изазове с којима се девојчице у Србији и даље суочавају. – Само зато што су девојчице, оне раније напуштају образовање, па тако чак 30 одсто женске деце од 15 до 19 година уопште не похађа школу.

Стевановић сматра да се не чини довољно да се обезбеди правичност и услови за равноправност девојчица у другим областима, као што су спорт, укључивање у модерне технологије, инжењерство, грађевинарство, образовање за професије у војсци и полицији.

Са ставом да су девојчице у Србији поприлично угрожене, од детињства до одраслог доба, слаже се и Татјана Николић из Центра за девојке из Ниша. Она сматра да је више него јасно да су женска деца угро-

жена од обданишта и током целог живота „зато што су незаштићене и зато што је насиље веома распрострањено, посебно у мањим срединама“.

– Девојчице се не стимулишу довољно ни да напредују, а у посебно тешком положају су оне које не добијају шансу ни да се образују, са села, из сиромашних породица, нарочито Ромкиње и хендикепиране особе. Оне су двоструко угроженије од других девојчица... – набраја Николић. Она предлаже да се у све школе уведе посебан предмет „сексуално образовање“, које је потребно и дечацима, а не само девојчицама, као и предмет који би био посвећен превенцији насиља.

Стручњаке који се баве овом тематиком у Србији посебно забрињавају подаци Републичког завода за статистику и Уницефа према којима око један одсто деце од укупног броја становника ступа у брак пре 15. године, док је тај проценат у ромским насељима око 17 одсто. Према попису становништва из 2011. године, у ванбрачним заједницама, у којима је један од партнера млађи од 16 година, у чак 94 одсто случајева то су девојчице. Поражавајући су и подаци о томе колико девојчице чешће од других бивају жртве најтежих облика насиља.

У Србији предстоји предузимање неопходних мера на различитим нивоима и улагање напора свих актера у друштву да се заустави угрожавање права девојчица на доступност образовања и могућности професионалног усавршавања, али и обезбеде једнаке могућности за приступ и учешће у свим областима живота, а пре свега ефикасна и адекватна заштита од различитих видова експлоатације, уговорених бракова и насиља, сматрају домаћи стручњаци.

Психолог и универзитетски професор др Јелена Влајковић мисли да је сјајно да постоји дан који је намењен девојчицама у свету – јер је то дан када можемо, заједно, да размишљамо о девојчицама и о начинима да се, у многим срединама, њихов положај побољша.

По њеном мишљењу, постоји велика разлика између положаја и живота девојчица у урбаним срединама и оних који расту у сеоским подручјима, а нарочито припадница мањинских група.

– Наизглед, равноправност међу половима је постигнута – девојчице, касније

девојке, завршавају факултете који су традиционално сматрани „мушким“ (електротехника, машинство, грађевина, војне вештине). Чак на неким факултетима (медицинском, на пример) изједначен је број девојака и младића, а чини ми се да су некада девојке у предности. Да ли постоји дискриминација у погледу образовања? Рекла бих да међу урбаним адолесцентима тога нема. Оно што примећујем, то је да су мушкарци „препустили“ нека мање плаћена занимања девојкама, али да они и даље „чувају“ она места где циркулише велики новац – наводи проф. Влајковић.

И, такође, посебно наглашава да девој-

ке тешко и ретко могу да заузму највише положаје у фирмама. Њима је „допуштено“ да напредују до извесног нивоа (шеф, пословођа) и ту је крај. Наравно, разлози нису само у мушкарцима. – Жена, обузета жељом да се оствари и као мајка, често напушта трку и задовољава се мање стресним и мање захтевним положајима.

Како изаћи из тог зачараног круга? Једина „алатка“ коју имамо је образовање – образовање девојчица, али и њихових родитеља као и оних дечака који ће сутра примењивати исте моделе понашања према својим женама као што то раде њихови очеви – сматра Влајковић.

О. Николић

МОДНИ ТРЕНДОВИ

Опасност за развој урбаних девојчица представља и већина медија који особе женског пола представљају као робу на тржишту. Мода коју такви часописи диктирају, шминка и фризури које су „ин“, представљање естрадних звезда као узора на које већина девојчица жели да личи, све су то опасности које не доприносе ослобађању девојчица већ воде њиховом заробљавању, сматра проф. др Јелена Влајковић. – Довољно је погледати како се четрнаестогодишње девојчице припремају за прославу мале матуре: вештачки нокти, шатирана коса, снови о пластичним операцијама које ће предузимати кроз неколико година...

НОБЕЛОВА НАГРАДА

Уочи Међународног дана девојчица Шведска академија у Стокхолму објавила је да је овогодишња Нобелова награда за мир отишла у руке пакистанској девојчици Малали Јусафзај и индијском борцу за права детета Кајлашу Сатиратију. Они су лауреати и због посвећености у борби за право сваког детета на образовање.

ВЛАСНИШТВО

Живот и проблеми девојчица које расту на маргини друштва су другачији и ту је помоћ целокупне заједнице неопходна. Обесправљеност тих девојчица је огољена: оне су прво власништво својих очева који их, неретко, зостављају на различите начине, а касније постају власништво својих мужева у браковима у којима – опет неретко – „цвета“ насиље. Због сиромаштва и необразованости родитеља оне рано напуштају школу и, у великом броју случајева, спас од лоше породичне ситуације покушавају да нађу у браковима, који им често доносе још веће невоље, указује Влајковић.